

Renata Duda (renia199@vp.pl),

Aleksandra Goraj (olagoraj@wp.pl)

*Studenckie Koło Naukowe Geografów Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie
ul. Podchorążych 2, 30-084 Kraków, Polska*

Ocena infrastruktury turystycznej w Pienińskim Parku Narodowym

*„Albo znajdziemy drogę,
albo ją sami wytyczymy.”
/ Hanibal /*

Streszczenie

Turystyka jest bardzo szybko rozwijającą się branżą w sektorze usługowym. Ogromne możliwości gospodarcze, osiąga ona dzięki dobrze prosperującej infrastrukturze. Skutki niekorzystnego zagospodarowania turystycznego tj. niewłaściwa lokalizacja, brak walorów estetycznych, nadmierna eksploatacja obszarów cennych przyrodniczo bardzo często są trudne do uniknięcia.

Parki narodowe oprócz podstawowej funkcji, jaką jest ochrona przyrody pełnią również funkcje turystyczne. Potrzeba kontaktu człowieka z przyrodą na obszarach chronionych powodują rozwój infrastruktury umożliwiającej spełnienie tego zadania. Jej budowa, jest niekiedy niezbędna dla bezpieczeństwa turystów jak i ochrony cennych walorów przyrodniczych. Dobrze rozwinięta infrastruktura determinuje właściwe funkcjonowanie turystyki. Jednak nadmierne jej zagęszczenie zaburza naturalny krajobraz. Opracowanie podejmuje próbę oceny infrastruktury turystycznej w Pienińskim Parku Narodowym, jako jednym z najczęściej odwiedzanych w Polsce. Ocena została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w dniach 31.07. oraz 4.08.2012 roku podczas Obozu Naukowego Studenckiego Koła Geografów UP w Krakowie. Respondenci odpowiadali na liczne pytania, których uwaga skupiała się przede wszystkim, na jakości infrastruktury drogowej, dostępności komunikacyjnej w Pieninach czy ilości szlaków turystycznych w parku. Uzyskane wyniki pozwalają ocenić infrastrukturę turystyczną, jako zadowalającą. Jednak mimo pozytywnych opinii, nadal trwają prace usprawniające pobyt turystów w Pienińskim Parku Narodowym.

Słowa kluczowe:

infrastruktura turystyczna, turystyka, Pieniński Park Narodowy

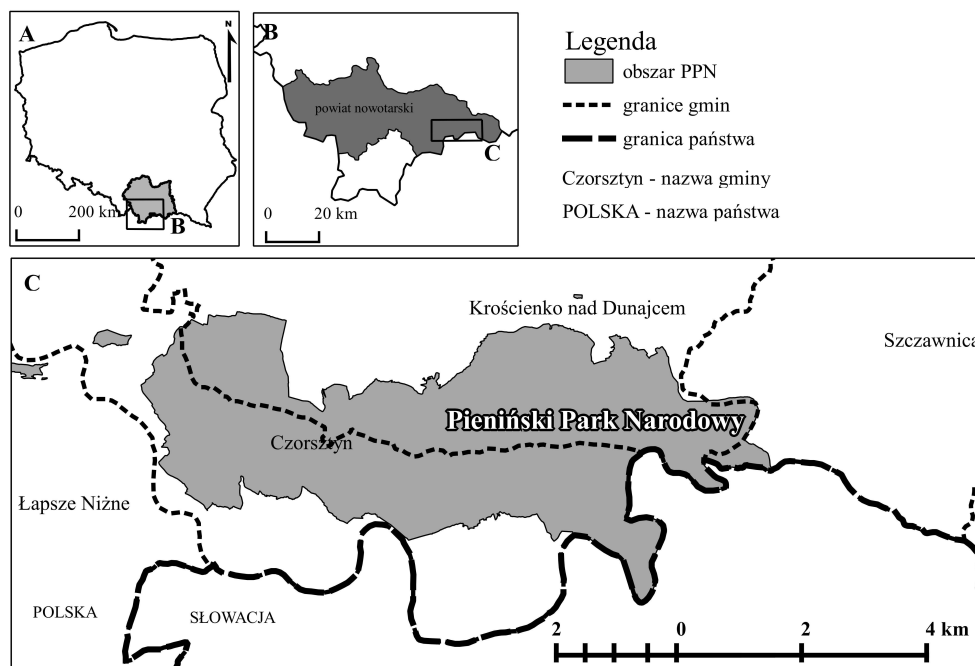
WPROWADZENIE I LOKALIZACJA OBSZARU BADAŃ

Kwestia zagospodarowania turystycznego jest jednym z najczęściej opisywanych zagadnień związanych z szeroko rozumianą turystyką. Jednak o ile zasoby i walory turystyczne oraz ruch turystyczny są na ogół przedmiotem pogłębionych analiz, o tyle zagospodarowanie turystyczne występuje często jedynie, jako tło do

rozważań na temat wykorzystania walorów turystycznych, rozmiarów i struktury ruchu turystycznego, wpływu turystyki na środowisko przyrodnicze, czy też ekonomicznych następstw turystyki (Kowalczyk, 2010).

Zagospodarowanie turystyczne ma na celu zmniejszenie degradacji przyrody, dzięki któremu możliwy jest właściwy ruch turystów. Pozwala także uwypatnić walory turystyczne, zapewnia również bezpieczeństwo i przyczynia się do zdobywania korzyści finansowych lokalnej społeczności. Jest czynnikiem przyciągającym turystów, zapewniając odpowiednie warunki wypoczynku jak i ochronę przyrody. Infrastruktura turystyczna z zasady pozostaje w konflikcie z regułami ochrony przyrody, które akceptują działalność człowieka w jak najmniejszym stopniu (Kozuchowski, 2005).

Miejszem badań jest obszar Pienińskiego Parku Narodowego, znajdujący się na południu Polski, we wschodniej części powiatu nowotarskiego (ryc. 1). Zrównoważenie potrzeby obcowania człowieka z naturą jak i konieczności ochrony walorów przyrodniczych wymaga wielu kompromisów szczególnie na obszarze chronionym, jakim jest park narodowy.

Ryc.1. Lokalizacja Pienińskiego Parku Narodowego

Źródło: opracowanie W. Juchy

PRZEDSTAWIENIE PROBLEMU W ŚWIETLE LITERATURY

W literaturze przedmiotu ukazało się kilka publikacji m.in. Monitoring ruchu turystycznego w Pienińskim Parku Narodowym autorstwa W. Warcholika, M. Semczuka i M. Baranowskiego (2010). Pracą przybliżającą udostępnienie turystyczne Parków Narodowych w Polsce jest artykuł J. Partyki (2010), również A. Spychała podjął się opisu zagospodarowania turystycznego obszaru chronionego, jakim jest Park Krajobrazowy „Dolina Baryczy”. Nie brakuje również prac opisujących infrastrukturę turystyczną np. A. Pawlikowskiej – Piechotki (2009) czy A. Kowalczyka i M. Derka (2010).

CEL I METODYKA PRACY

Celem niniejszego artykułu jest próba oceny infrastruktury turystycznej na podstawie przeprowadzonych badań polegających na ankietowaniu turystów w Pienińskim Parku Narodowym. Zostały wykonane podczas obozu naukowego Studenckiego Koła Geografów. Okres wakacyjny, w którym prowadzono badania był czasem wzmożonego ruchu turystycznego. Materiały zostały zebrane podczas badań terenowych, wywiadów jak i wykonaniu ankiety wśród 503 osób odwiedzających park.

Należy wspomnieć, że oprócz pytań ankietowych zadawano również kilka niezależnych pytań. Jedna osoba znajdująca się na Przełęczy Sosonów oraz na początku szlaku wiodącego w wyższe partie gór w Sromowcach Niżnych, zadawała co piątemu turyście pytania, które dotyczyły ogólnej znajomości infrastruktury w parku.

Wspomniany wcześniej formularz uwzględniał cztery pytania, które brzmiały następująco:

Jak ocenia Pan/Pani

- dostępność bazy noclegowej w Pieninach?
- dostępność bazy gastronomicznej w Pieninach?
- jakość infrastruktury drogowej i dostępność komunikacyjną w Pieninach?
- ilość szlaków pieszych w PPN?

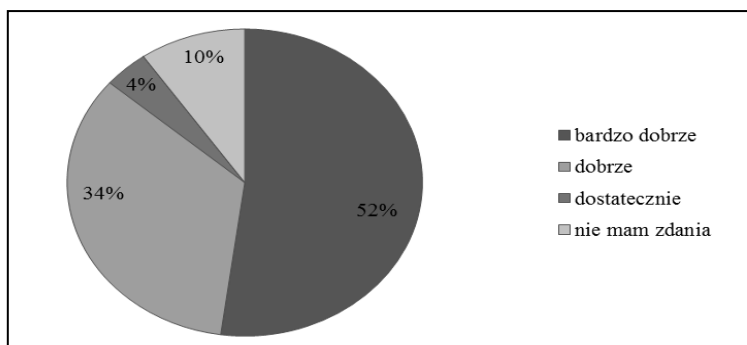
W pytaniach tych użyte są dwa określenie tzn. Pieniny oraz Pieniński Park Narodowy, który nie obejmuje całego obszaru Pienin, a tylko jego środkową część. Wyrażenie Pieniny zostało tu użyte niejako skrót myślowy całego Pienińskiego Parku Narodowego, ponieważ ankietowani turyści obszar Pienińskiego Parku Narodowego kojarzą nie tylko z właściwym obszarem chronionym, również z ob-

szarem, który go otacza m.in. z miejscowościami, w których infrastruktura turystyczna ma ogromne znaczenie. Przez cały czas prac badawczych Pieniny rozumiane były jako Pieniński Park Narodowy.

Aby lepiej zrozumieć cel pracy, należy zaznaczyć że infrastruktura turystyczna to wszelkiego rodzaju urządzenia oraz instytucje, których występowanie na danym obszarze jest niezbędne do właściwego funkcjonowania turystyki. W infrastrukturze turystycznej wchodzi: podstawowa baza turystyczna, którą stanowi baza noclegowa i gastronomiczna oraz baza towarzysząca, czyli infrastruktura transportowa (Płocka, 2000).

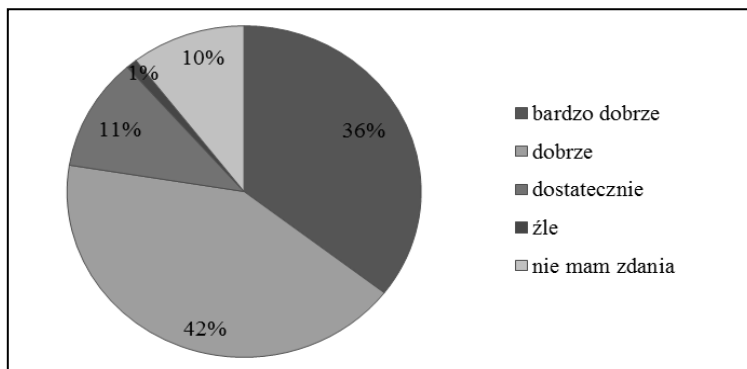
OCENA INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ

Na pytanie: Jak ocenia Pan/Pani dostępność bazy noclegowej w Pieninach turyści mieli do wyboru 6 odpowiedzi: bardzo dobrze, dobrze, dostatecznie, źle, bardzo źle, nie mam zdania. Ponad połowa (52%) ankietowanych oceniła dostępność bazy noclegowej bardzo dobrze, co trzeci - dobrze, natomiast 10% turystów nie miało zdania na ten temat. Odpowiedzi „źle i bardzo źle” nie padły (ryc. 2).

Ryc. 2. Dostępność bazy noclegowej w Pieninach

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety

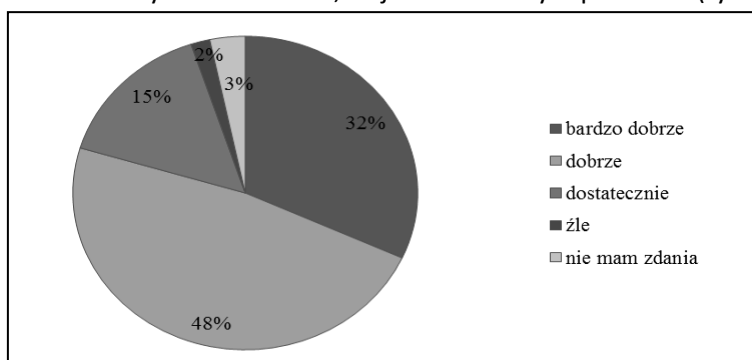

Ryc. 3. Dostępność bazy gastronomicznej w Pieninach

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety

Według 42% turystów dostępność bazy gastronomicznej jest na dobrym poziomie, natomiast na bardzo dobrym według 35% (ryc. 3).

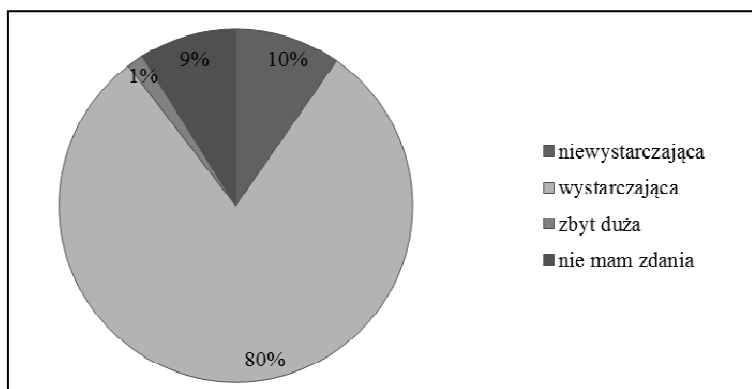
Prawie połowa ankietowanych (48%) oceniła, jakość infrastruktury i dostępność komunikacyjną na dobrym poziomie. Co trzecia osoba uznała, że jest ona bardzo dobra. 2% turystów wskazało, że jest ona na złym poziomie (ryc. 4).

Ryc. 4. Jakość infrastruktury i dostępność komunikacyjna w Pieninach

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety

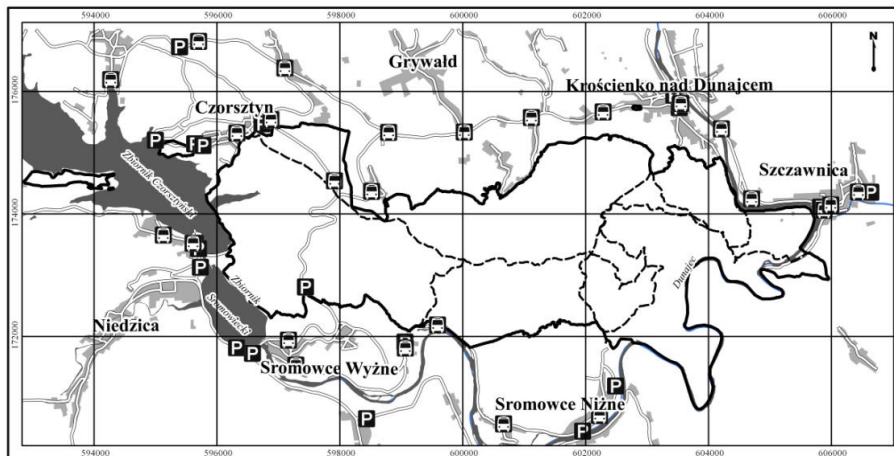
Zdecydowana większość (80%) ankietowanych uznała, iż ilość szlaków pieszych w PPN jest wystarczająca. Co dziesiąty ankietowany stwierdził, że niewystarczająca. Natomiast 9% turystów nie wyraziło zdania (ryc. 5).

Ryc. 5. Ilość szlaków pieszych w Pienińskim Parku Narodowym

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety

Na wykresie (ryc. 6) widnieją obiekty komunikacyjne, pozwalające dostać się do parku. Najwięcej przystanków autobusowych znajduje się w miejscowościach tj. Czorsztyń, Krościenko nad Dunajcem, Szczawnica. Wpływ tego rodzaju infrastruktury ma związek z atrakcjami turystycznymi znajdującymi się w tych miejscach.

Legenda

Obiekty komunikacyjne

- parking
- przystanek autobusowy

Podkład mapy

- granica PPN
- szlaki wewnątrz Parku
- drogi
- zabudowa

Sieć wodna

- zbiorniki
- rzeki

Czorsztyn - nazwa miejscowości
Dunajec - nazwa rzeki/zbiornika

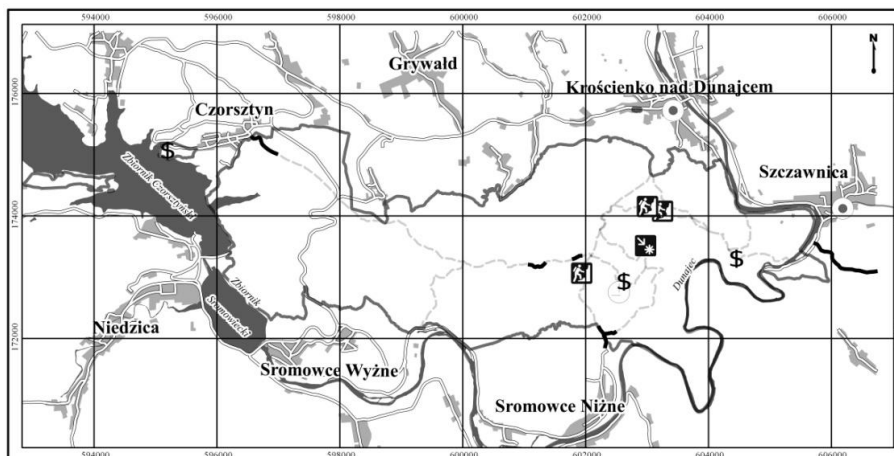

Ryc. 6. Infrastruktura komunikacyjna w Pieninach

Źródło: opracowanie własne na podstawie kartowania GPS

Turyści przemieszczający się po szlakach wyrażali także negatywne opinie (ryc. 7). Wykazano, iż dużym utrudnieniem są długie kolejki do wejścia na szczyt Trzech Koron – Okrąglicę. Rozpoczynają się one już po minięciu Przetęczy Szopka, gdyż tu właśnie krzyżują się szlaki: żółty z Krościenka oraz Sromowców Niżnych, a także niebieski – od Czorsztyna. Taras widokowy Okrąglicy mieści zaledwie 15 osób, wchodzi się na niego jednokierunkową ścieżką posiadającą stopnie ubezpieczone barierkami. Wzmożony ruch turystyczny w sezonie letnim powoduje długie kolejki, co skutkuje ograniczeniem czasowym podziwiania panoramy. Kolejny zarzut to sprzedaż biletów w Pienińskim Parku Narodowym. Dyrekcja parku informuje, że wstęp na jego teren jest nieodpłatny, natomiast opłaty pobiera się tylko i wyłącznie za dostępność takich miejsc jak: Sokolica, Okrąglica, czy obiektów – Zamek Czorsztyński. Słaby system informacyjny w postaci zbyt małych tablic z regulaminem widniejącym przed punktami opłat powoduje, że turyści często kupują dwa osobne bilety za udostępnienie Sokolicy i Okrąglicy. Wynikają z tego sytuacje problemowe, gdyż bilet zakupiony tego samego dnia na Sokolicę pozwala na darmowe wejście na taras widokowy Okrąglicy i odwrotnie. Przemierzając się żółtym szlakiem od strony Krościenka na Wymiarkach napotyka się bardzo strome podejścia na Czerteż, Czertezik oraz Sokolicę. Trudne podejście znajduje się także na trasie ze Sromowców Niżnych do Przetęczy Szopka.

Niedokładne oraz zbyt rzadko występujące oznakowanie szlaków, turyści zauważają na odcinkach szlaku niebieskiego z Czorsztyna na Majerz, między Trzema Kopcami a Przełęczą Szopka, rozwidleniu zielonego i niebieskiego w Sromowcach Niżnych, szlaku niebieskiego na Wysoką. Ta uwaga odnosi się do odcinka znajdującego się niejako poza parkiem narodowym, jednak w opinii turystów jest on także źle oznakowany (ryc. 8).

Legenda

Negatywne opinie

⌚ długie kolejki do wejścia

\$ opłaty

🌿 słabo oznakowana atrakcja

👣 trudne podejście

— złe oznakowanie szlaków

⦿ zanieczyszczenie powietrza

☒ Pozostałe

▭ granica Parku

--- szlaki wewnątrz Parku

— drogi

■ zabudowa

■ zbiorniki

— rzeki

Czorsztyn - nazwa miejscowości

Dunajec - nazwa rzeki/zbiornika

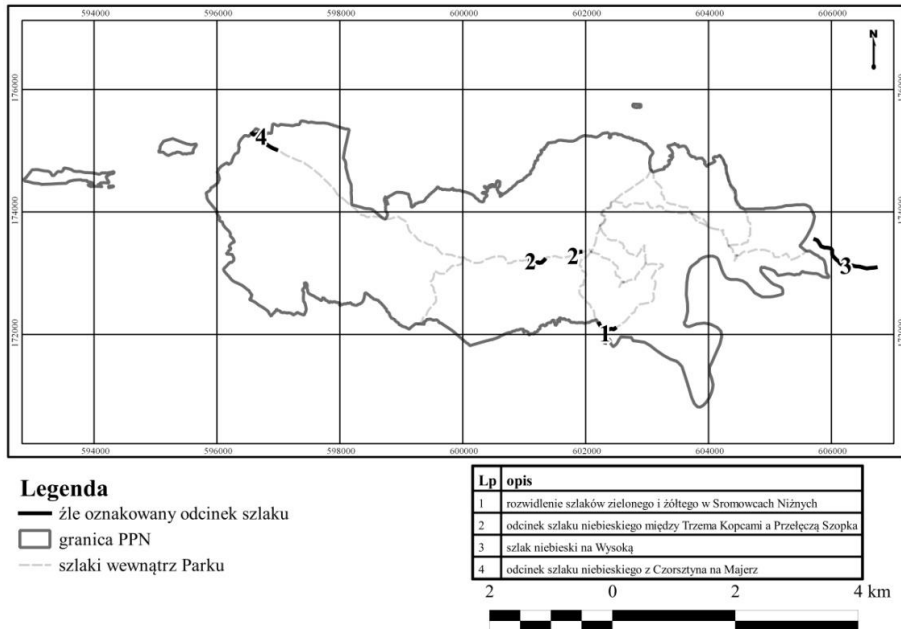
1 0 1 2 km

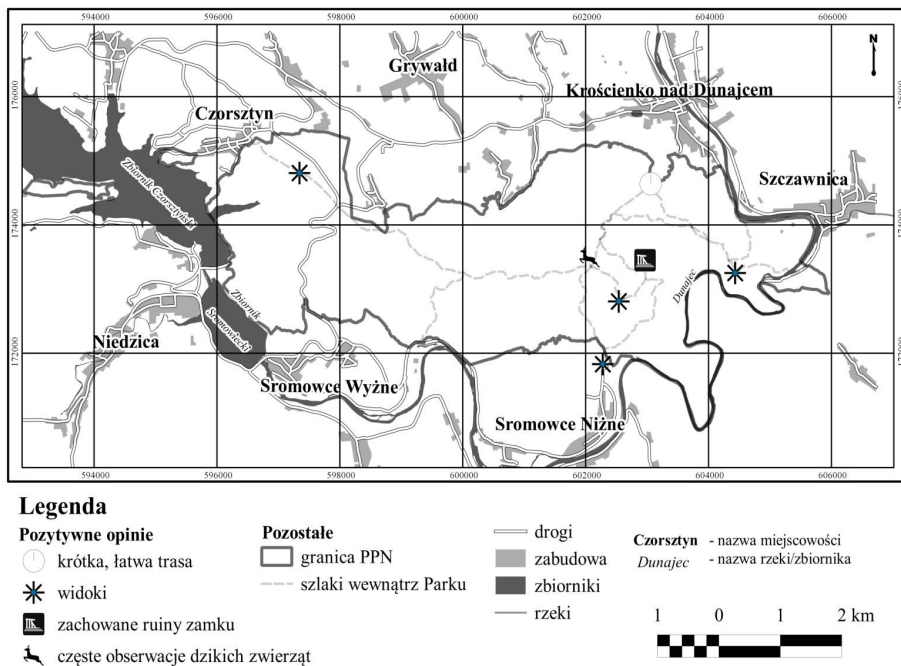
Ryc. 7. Negatywne opinie dotyczące infrastruktury turystycznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie opinii turystów w PPN

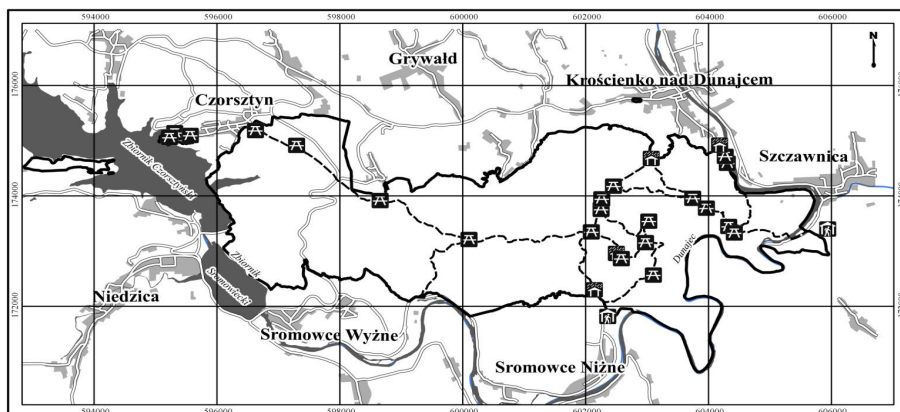
Podczas rozmów z turystami można było z łatwością zauważyć, że wiele z nich jest zadowolonych z górskich wycieczek po PPN. Cenią sobie punkty widokowe takie jak: Polana Majerz z której rozpościera się widok na zbiornik Czorsztyński, Okrąglica z jej tarasu widokowego przy dobrych warunkach atmosferycznych można zobaczyć Tatry Słowackie, Sokolica u jej podnóża widać wcinający się przełom Dunajca. Turyści na szlakach mogą dostrzec dzikie zwierzęta, które przykuwają ich uwagę, gdy tylko pokażą się na ścieżce. Wiele osób korzysta ze szlaku wiodącego do ruin zamku w Pieninach ruin, które ciekawią ze względu na swoje położenie u podnóża najwyższych szczytów Pienin. Łatwe podejście od strony Krościenka, zachęca wiele początkujących turystów do wędrowki (ryc. 9).

Ryc. 8. Złe oznakowanie szlaków turystycznych
 Źródło: opracowanie własne na podstawie opinii turystów w PPN

Ryc.9. Pozytywne opinie dotyczące infrastruktury turystycznej
 Źródło: opracowanie własne na podstawie opinii turystów w PPN

Legenda

obiekty infrastruktury

- ławki do siedzenia
- miejsce zadaszone
- schronisko

Podkład mapy

- granica PPN
- szlaki wewnątrz Parku
- drogi
- zabudowa

Sieć wodna

- zbiorniki
- rzeki

Czorsztyn - nazwa miejscowości
Dunajec - nazwa rzeki/zbiornika

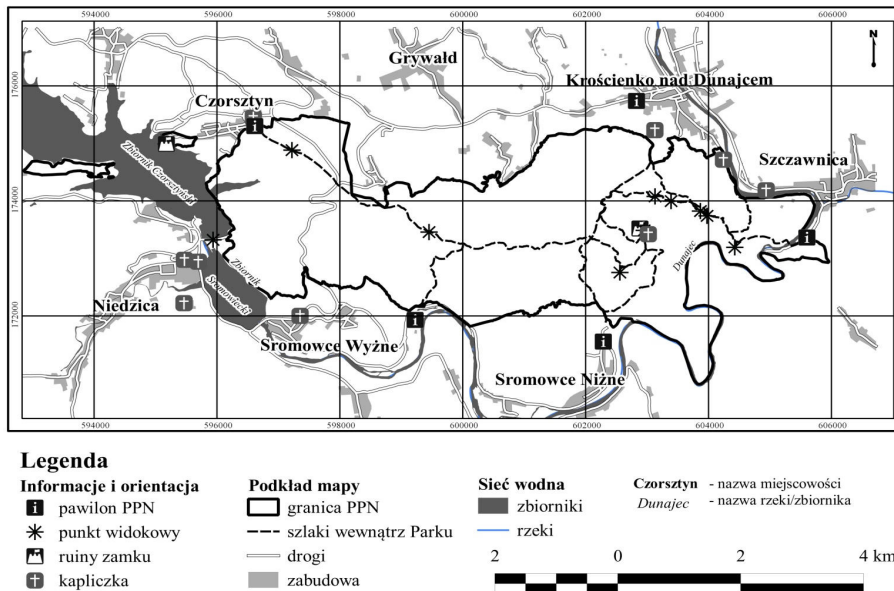

Ryc. 10. Obiekty infrastruktury zlokalizowane w Pienińskim Parku Narodowym

Źródło: opracowanie własne na podstawie opinii turystów w PPN

Spoglądając na wyżej zamieszczoną rycinę (ryc.10), można dostrzec, że miejsca odpoczynku w dużej części skoncentrowane są we wschodniej części parku. Związane jest to z większym zagęszczeniem szlaków pieszych i wyższą skalą ich trudności. Ponadto są one w dużej mierze ulokowane w pobliżu punktów widokowych. W parku występuje znikoma liczba miejsc zadaszonych, dzięki którym turyści mogliby schronić się np. przed niespodziewanym załamaniem pogody.

Na terenie Pienińskiego Parku Narodowy jest pięć punktów informacyjnych, które pomagają turystom zorientować się w terenie oraz dowiedzieć o wielu atrakcyjnych miejscach. Zlokalizowane są one w miejscowościach, z których swój początek biorą szlaki wyprowadzające turystów w góry. Z racji tej dobrej lokalizacji turyści wychodzący na szlak już na samym początku mogą uzyskać potrzebne informacje- gdzie warto iść, jak zaplanować swoją trasę. Również po zejściu do poszczególnych miejscowości, w punktach można uzyskać informacji o bazie gastronomicznej.

Ryc. 11. Informacje i orientacja w Pienińskim Parku Narodowym
 Źródło: opracowanie własne na podstawie opinii turystów w PPN

WNIOSKI

Turystyka poprzez swój dynamiczny rozwój, odgrywa istotną rolę w wielu gałęziach gospodarki stając się jednym z głównych sektorów zatrudnienia. Jednak by przynosiła oczekiwane korzyści, jej postęp musi iść w parze z udoskonaleniem i modernizacją infrastruktury.

Ocena infrastruktury turystycznej dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w dniach 31.07. oraz 4.08.2012 roku uzyskała wynik pozytywny. Połowa ankietowanych, bo 52% określiła dostępność bazy noclegowej, jako bardzo dobrą natomiast 42% turystów oceniło bazę gastronomiczną, jako dobrą. Z kolei, jakość infrastruktury drogowej i dostępność komunikacyjna w 48% została określona, jako dobra a ilość szlaków pieszych na wystarczającym poziomie, co potwierdzało 80% odwiedzających park podczas okresu badań.

Warto jednak zaznaczyć, iż liczba ankietowanych wynosiła jedynie 503 osoby, stanowiąc tym samym jedynie 23% znajdujących się turystów w czasie pomiarów. Powyższe dane stanowią zbyt małą próbę, by formułować szczegółowe wnioski. Uzyskane wyniki mogą stać się pomocną bazą odniesienia do dalszych prac, mających na celu ocenę infrastruktury turystycznej na terenie Pienińskiego Parku Narodowego.

Takie rezultaty przeprowadzonej działalności można zawdzięczać dobrze zorganizowanej sieci dróg, które z łatwością doprowadzają turystów do celu. Promocja miasta i mobilizacja władz parku nie pozostają bez znaczenia. Dzięki ich zaangażowaniu i wykonywanej pracy turyści z zadowoleniem wspominają swoje górskie wędrówki po Pienińskim Parku Narodowym.

W przyszłości ankieta zostanie poszerzona o większą ilość bardziej szczegółowych pytań, co pozwoli na gruntowną analizę badanych elementów składających się na infrastrukturę turystyczną.

LITERATURA:

- Kowalczyk A., Derek M., 2010, *Zagospodarowanie turystyczne*, PWN, Warszawa
- Kożuchowski K., 2005, *Walory przyrodnicze w turystyce i rekreacji*, Wydawnictwo Kurpisz, Poznań
- Partyka J., 2010, *Udostępnienie turystyczne parków narodowych w Polsce a krajobraz*, „Krajobraz a turystyka”, nr 14
- Pawlikowska - Piechotka A., 2009, *Zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne*, Novae Res - Wydawnictwo Innowacyjne, Gdynia
- Płocka J., 2002, *Wybrane zagadnienia z zagospodarowania turystycznego*, Cz. 1, Centrum Kształcenia Ustawicznego, Toruń
- Ruch turystyczny w Pienińskim PN - maszynopis sprawozdania z obozu naukowego SKNG UP w 2012 roku
- Spychała A., 2009, *Zagospodarowanie turystyczne Popradzkiego Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy”* [w:] *Problemy Ekologii Krajobrazu*, T. XXV, Polska Asocjacja Ekologii Krajobrazu, Warszawa.
- Warcholik W., Semczuk M., Baranowski M., 2010, *Monitoring ruchu turystycznego w Pienińskim Parku Narodowym*, *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis, Studia Geographica I*, folia 93, Kraków.

Źródła internetowe:

www.pieniny pn.pl

cytacja: Duda R., Goraj A., (2012). Ocena infrastruktury turystycznej w Pienińskim Parku Narodowym. *Prace Studenckiego Koła Naukowego Geografów Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie*, 1, 41-51.